

Kampen, voortdurend in beweging

ERFGOEDNOTA KAMPEN

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Leeswijzer	4
Het verhaal van Kampen	5
Wat is erfgoed in Kampen?	8
Waarom een geactualiseerde nota?	9
Nieuwe ontwikkelingen in het erfgoedveld	10
Gewijzigde wet- en regelgeving	11
Onze visie: erfgoed als fundament voor de toekomst	13
1. De wettelijke basis: Omgevingswet en Erfgoedwet	15
2. Erfgoed en Identiteit	16
3. Erfgoed en Economie	18
4. Erfgoed en Leefomgeving	20
5. Erfgoed en Samenleving	22
Hoe verder	23
Bijlage 1:	
Verslag bewonersavond	24

Voorwoord

Kampen is een gemeente met een unieke identiteit, gevormd door eeuwen van geschiedenis, cultuur en traditie. Van de imposante stadspoorten, de sierlijke kerktorens, de levendige IJsseldelta tot het middeleeuwse stratenplan en de verhalen van een bloeiend handelsverleden. Het erfgoed van Kampen vertelt het verhaal van een gemeenschap die altijd in beweging is geweest, zonder haar wortels uit het oog te verliezen.

Erfgoed is meer dan een verzameling monumenten, historische gebouwen, landschappen of bewaarde tradities. Het geeft karakter aan onze leefomgeving, creëert verbinding tussen mensen en draagt bij aan een gevoel van trots. Kampen onderscheidt zich door de veelzijdigheid en originaliteit van haar erfgoed. Ons erfgoed laat niet alleen zien dat Kampen een rijke geschiedenis heeft, bijvoorbeeld als Hanzestad, maar ook hoe veerkrachtig en creatief de inwoners altijd zijn geweest. Het maakt Kampen herkenbaar, geliefd en betekenisvol, voor de mensen die hier wonen en voor bezoekers van buitenaf. De historische rijkdom van Kampen is niet alleen een waardevol bezit uit het verleden, maar ook een bron van inspiratie voor de toekomst. Erfgoed laat zien wie we zijn, waar we vandaan komen en hoe we ons kunnen blijven ontwikkelen als gemeente en samenleving.

In deze erfgoednota wordt uitgelegd waarom ons erfgoed belangrijk is vanuit verschillende invalshoeken. Dit zit niet alleen in de fysieke dingen, zoals de stenen van een gebouw of de structuur van een wijk of landschap. Het zit ook in de verhalen, herinneringen en betekenissen die erbij horen. Erfgoed speelt een belangrijke rol in het versterken van de identiteit van Kampen en biedt kansen om nieuwe impulsen te geven aan ruimtelijke ontwikkeling, economie en duurzaamheid. De herbestemming van historische panden, de inzet van cultuurhistorie in gebiedsontwikkeling en het verduurzamen van monumenten zijn slechts enkele voorbeelden van hoe erfgoed waardevol kan zijn voor de toekomst.

Tegelijkertijd is erfgoed kwetsbaar. Het omgaan met erfgoed vraagt daarom om aandacht en visie. Het wordt soms nog gezien als iets statisch, waar niets aan mag veranderen, maar niets is minder waar. Erfgoed blijft alleen waardevol als het zich kan aanpassen aan nieuwe functies en behoeften, zonder de historische betekenis en eigenheid te verliezen. Door erfgoed actief te gebruiken in onze gemeente en het met respect te behandelen, zorgen we ervoor dat het behouden blijft. Zo blijft het verleden een waardevolle inspiratiebron voor de toekomst.

Deze erfgoednota geeft richtlijnen voor ons beleid en onze acties. Het laat zien hoe we ons erfgoed willen beschermen, versterken en doorgeven aan nieuwe generaties. Kampen is een gemeente die altijd blijft ontwikkelen, maar haar erfgoed vormt de basis waarop die ontwikkeling plaatsvindt. Door ons verleden te koesteren, creëren we een toekomst waarin traditie en vernieuwing samenkomen. Een toekomst waarin het erfgoed van Kampen een bron blijft van inspiratie, identiteit en verbinding.

Richard Boddeus

Wethouder Erfgoed

Leeswijzer

Deze nota is een actualisatie van de vorige versie uit 2013 en geeft richting waar we de komende jaren heen willen met ons erfgoedbeleid. Het is geen blauwdruk, maar een uitnodiging om samen te werken aan een toekomst waarin erfgoed leeft, verbindt en inspireert.

De nota begint met een karakterschets van het erfgoed van Kampen, want wat maakt ons erfgoed eigen, bijzonder en waardevol? Hierna lichten we de aanleiding voor de actualisatie toe en verduidelijken we wat we onder erfgoed verstaan in deze nota. Vervolgens komt de kern van de nota aan bod: onze visie op hoe we de komende jaren willen omgaan met het erfgoed in Kampen en wat we gaan doen. Afsluitend vindt u als bijlage een verslag van de gehouden bewonersavond, waarbij input is opgehaald voor deze erfgoednota.

Het verhaal van Kampen

Het verhaal van Kampen

Kampen ademt geschiedenis. Wie door de stad wandelt, voelt de eeuwenoude lagen onder zijn voeten: de middeleeuwse Oudestraat, de elegante IJsselkade, het slingerende stadspark en de karakteristieke panden die de skyline bepalen. Erfgoed vormt het decor en het verhaal van Kampen. Van de bruisende historische binnenstad tot het weidse buitengebied met zijn dijken, terpen, kolken en oude dorpen aan de rand van de IJssel.

De gemeente is rijk bedeed: Kampen telt ruim drie keer het gemiddelde van het aantal rijksmonumenten in andere Overijsselse gemeenten.¹ Dit culturele erfgoed is niet alleen indrukwekkend in omvang, maar ook in betekenis. Het vertelt het verhaal van een stad die zich keer op keer opnieuw uitvond. Kampen was een Hanzestad, garnizoensstad, lakenstad,

tabaksstad én universiteitsstad. Die vernieuwingskracht zit diep in het DNA van Kampen en is terug te zien in het erfgoed zelf: panden die zich aanpasten aan nieuwe functies, landschappen die getemd en benut werden, en verhalen die telkens opnieuw betekenis kregen.

“Als je het verleden om je heen hebt, besef je dat jouw keuzes consequenties hebben voor de generaties na jou”

quote bewonersavond

De stadskern herinnert met haar smalle hoge gevels, kloeke poorten en monumentale gebouwen aan tijden van welvaart en handel. In het buitengebied weerspiegelt het landschap de eeuwenoude relatie tussen mens en water. Van de rationele verkaveling van Nederlands oudste polder, Mastenbroek, en de meanderende dijken en kolken die ontstonden na dijkdoorbraken, tot de vele huisterpen op bijvoorbeeld Kampereiland. De IJsseldelta draagt de sporen van generaties boeren, handelaren, vissers en vakmensen. Onder het maaiveld liggen archeologische resten uit duizenden jaren geschiedenis, van prehistorische nederzettingen en sporen uit de middeleeuwen tot nu.

Erfgoed in Kampen is geen stille herinnering aan het verleden, maar een levend onderdeel van het heden. Het geeft betekenis, gelaagdheid en leesbaarheid aan onze omgeving, het verbindt inwoners, vertelt ons wie we zijn en waar we vandaan komen. Juist daarom is het van groot

belang dat we dit erfgoed koesteren. Niet om het in museale stilstand te bewaren, maar om het mee te nemen naar de toekomst. Tegelijkertijd staat erfgoed onder druk. De grote opgaven van deze tijd, zoals woningbouw, energietransitie en klimaatadaptatie, vragen om ruimte. Dat vraagt om duidelijke keuzes en zorgvuldig beleid. Want erfgoed is geen obstakel, maar een kans. Het draagt bij aan een sterke identiteit, aan duurzame oplossingen met lokale wortels, aan toerisme, vestigingsklimaat en leefkwaliteit. Het maakt wijken herkenbaar, landschappen beleefbaar en steden aantrekkelijk.

Met deze erfgoednota zetten we in op behoud mét beweging, want erfgoed beweegt zich al eeuwenlang mee met allerlei maatschappelijke en ruimtelijke veranderingen. We zetten in op het versterken van identiteit, leefomgeving, economie en gemeenschap via erfgoed. Want als we weten wat we hebben, kunnen we bewuster kiezen wat we doorgeven. In Koers Kampen 2040, waarin de gemeenteraad kaders voor toekomstig beleid heeft vastgesteld, is de globale richting benoemd waar we met ons erfgoed naartoe willen. Deze erfgoednota bouwt daarop voort.

Wat is erfgoed in Kampen?

Het erfgoed van Kampen is breed en divers. Deze erfgoednota behandelt het Kamper erfgoed in de volle breedte:

- **Roerend en immaterieel Erfgoed:** Tradities, verhalen en ambachten, zoals de Kamper Kogge en het melkbusschieten, houden de Kamper identiteit levend.
- **Cultuurlandschappen:** Historische landschappen zoals de IJsseldelta, het Kampereiland en Mastenbroek, maar ook structuren als dijken, kolken, huisterpen en verkavelingsstructuren tonen de eeuwenlange wisselwerking tussen mens en natuur. Ze geven deze gebieden hun karakteristieke uiterlijk en vorm.
- **Archeologische monumenten:** Sporen onder de grond vertellen het verhaal van de vroegste bewoners. Opgavingen, zoals bij Reeve, geven inzicht hoe Kampen zich in de loop van de eeuwen heeft ontwikkeld.
- **Monumenten:** Iconen van de stad, zoals de Bovenkerk, de Nieuwe Toren en de stadspoorten zijn beeldbepalend voor Kampen. Ze herinneren aan een rijke geschiedenis en vormen ankerpunten in het stadsbeeld.
- **Stads- en dorpsgezichten:** Het rijksbeschermde stadsgezicht bestaat uit het middeleeuwse stratenplan, historische bebouwing en structuren die samen de unieke sfeer van de binnenstad bepalen.

De Erfgoedwet (2016) definieert cultureel erfgoed als volgt:

“Uit het verleden geërfde materiële en immateriële bronnen, in de loop van de tijd tot stand gebracht door de mens of ontstaan uit de wisselwerking tussen mens en omgeving, die mensen, onafhankelijk van het bezit ervan, identificeren als een weerspiegeling en uitdrukking van zich voortdurend ontwikkelende waarden, overtuigingen, kennis en tradities, en die aan hen en toekomstige generaties een referentiekader bieden.”

Waarom een geactualiseerde nota?

Waarom een geactualiseerde nota?

De huidige erfgoednota stamt uit 2013 en sluit niet meer goed genoeg aan op de opgaven en inzichten van vandaag. Sinds 2013 heeft het erfgoedveld zich sterk ontwikkeld, is wet- en regelgeving gewijzigd en staat de gemeente Kampen voor nieuwe ruimtelijke en maatschappelijke uitdagingen. De oude nota biedt hiervoor onvoldoende handvatten, daarom is actualisatie noodzakelijk.

De Koers Kampen 2040 benoemt renovatie, verduurzaming en herbestemming als grote opgaven voor ons erfgoed. Tegelijkertijd is er een forse woningbouwopgave met uitbreidingsplannen, verdichting en als gevolg mogelijke parkeerproblematiek. Ook ontwikkelingen als de energietransitie en klimaatadaptatie vragen om slimme en gebiedseigen oplossingen. Veel van deze ontwikkelingen raken erfgoed, maar ook andersom kan erfgoed een waardevolle basis vormen: het biedt identiteit, ruimtelijke kwaliteit en inspiratie.

Met deze geactualiseerde nota scherpen we onze koers aan en zetten we erfgoed nadrukkelijker in als fundament voor een herkenbare, kwalitatieve en toekomstgerichte leefomgeving. Zo geven we nieuwe focus en energie aan ons erfgoedbeleid en leggen we de basis voor de komende jaren.

Nieuwe ontwikkelingen in het erfgoedveld

Door de jaren heen verandert niet alleen de samenleving, maar ook de manier waarop we ons erfgoed waarderen. Waar in het verleden vooral monumentale gebouwen en objecten centraal stonden, groeit de aandacht voor immaterieel erfgoed, jong erfgoed en erfgoed dat verband houdt met actuele maatschappelijke thema's zoals inclusiviteit en duurzaamheid. Deze veranderende waardering leidt tot een voortdurend ontwikkelend erfgoedveld, waarin nieuwe inzichten en perspectieven invloed hebben op het beleid en de omgang met erfgoed binnen onze gemeente. Dit betekent dat het erfgoedbeleid zich blijft aanpassen aan nieuwe opgaven en kansen.

Met deze nota sluiten we aan op landelijk, provinciaal en gemeentelijke beleid en wet- en regelgeving

Landelijk:

- Erfgoedwet
- Omgevingswet (Besluit kwaliteit leefomgeving, artikel 5.130: behoud cultureel erfgoed)

Provinciaal:

- Cultuur- en Erfgoedbeleid Overijssel 2025-2028 'Morgen wacht niet'
- Omgevingsverordening provincie Overijssel

Gemeentelijk:

- Koers Kampen 2040
- Coalitieakkoord 2022-2026: Samen Durven Doen
- Kracht van Cultuur
- Projectplan Hanzeschatten Kampen 2024
- Landschapsontwikkelingsplan (LOP) Kampen 2010
- Ontwikkelingsstrategie Transitie en Transformatie Binnenstad Kampen
- Visie Vrijetijdseconomie

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) heeft in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap diverse verkennende onderzoeken uitgevoerd naar landelijke nieuwe erfgoedthema's:

- **Post 65.** De tussen 1965 en 1990 gebouwde panden, wijken en voorzieningen zijn kenmerkend voor de vele maatschappelijke ontwikkelingen uit die tijd. Veel gebouwen uit deze periode zijn inmiddels toe aan verduurzaming en renovatie. Het is belangrijk de betekenis van dit erfgoed te duiden en waarderen, zodat het behouden kan blijven voor de toekomst. Onderzoek naar architectuur, stedenbouw en kunst na 1965 heeft geleid tot een selectieprocedure en aanwijzing van enkele rijksmonumenten uit deze periode.
- **Militair erfgoed.** De Koude Oorlog (1945-1991) blijkt onderbelicht binnen de bestaande monumentenlijsten. Het vertellen van de verhalen achter deze erfgoederen versterkt het draagvlak voor bescherming.
- **De Verkenning Archeologie.** De verkenning zet in op het op een uniforme wijze in beeld brengen van de voorraad archeologische vindplaatsen. Hiervoor zijn gezamenlijke uitgangspunten opgesteld voor het opstellen van archeologische inventarisatiekaarten. Ook wordt ingezet op toezicht, handhaving en ruimte voor de publieke invalshoek.
- **Interieur.** Er is groeiende aandacht voor het interieur van monumentale gebouwen. Monumentale interieurs kunnen nu samen met losse elementen worden aangewezen als onderdeel van een rijksmonument.
- **Herbestemming.** Focus ligt op nieuwe functies voor agrarisch, religieus en militair erfgoed, zoals kerkenvisies en ontwikkelplannen.
- **Verduurzaming.** Nederland moet de CO₂-uitstoot drastisch verminderen, en ook erfgoed speelt daarin een rol. Verduurzaming biedt niet alleen milieuwinst, maar zorgt er ook voor dat bewoners comfortabeler wonen. Omdat elk monument uniek is, vraagt dit om maatwerk.
- **Archeologie van de waterbodem en maritiem erfgoed.** Maritiem erfgoed is breed en gaat ook over havens, kades, bruggen, sluizen, waterwegen en pakhuizen. Een aandachtspunt van waterbodemarcheologie zijn verdrinken landschappen en nederzettingen, maar ook scheepswrakken.

Een deel van deze thema's en perioden hebben in Kampen nog geen of onvoldoende aandacht gehad. Zo is onduidelijk of het overzicht van erfgoed uit de Koude Oorlog bij de IJssellinie volledig is. Ook is maritiem erfgoed onderbelicht, terwijl dit aansluit bij de gemeentelijke visie om het nautische profiel van Kampen te versterken.² Aanvullend is immaterieel erfgoed een type erfgoed dat nog onderbelicht is in de gemeente.

Gewijzigde wet- en regelgeving

In 2016 is de Erfgoedwet ingegaan, waarin staat hoe we met ons cultureel erfgoed omgaan, wie welke verantwoordelijkheid heeft en hoe wordt gehandhaafd. Ook het archeologisch erfgoed onder water is nu beter beschermd. De Erfgoedwet kent een brede definitie van erfgoed: gebouwd- en archeologisch erfgoed, immaterieel- (gebruiken, tradities, verhalen) en roerend erfgoed (voorwerpen, schepen, archieven).

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2024 is het behoud en de borging van cultureel erfgoed bij elkaar gebracht in het omgevingsplan, het belangrijkste instrument van gemeenten voor de fysieke leefomgeving. De wet verplicht gemeenten om regels op te stellen voor het behoud van cultureel erfgoed, inclusief bekende en te verwachten archeologische monumenten. Dit omvat een inventarisatie van bestaand en te verwachten erfgoed, en regels voor de bescherming van monumenten en hun omgeving. Daarnaast maakt de wet participatie verplicht bij ruimtelijke initiatieven, waarmee inwoners actief worden betrokken bij erfgoedbeleid en ruimtelijke veranderingen. Samen verplichten de Erfgoedwet en Omgevingswet gemeenten om ondergronds en bovengronds erfgoed te beschermen bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Onze visie:
erfgoed als fundament
voor de toekomst

Onze visie: erfgoed als fundament voor de toekomst

Onze visie is dat erfgoed het fundament is voor een levendige, herkenbare en toekomstbestendige gemeente. Erfgoed is geen statisch gegeven, maar een dynamische kracht die bijdraagt aan de kwaliteit van de leefomgeving, de vitaliteit van de samenleving, de aantrekkelijkheid van de gemeente en een goed vestigingsklimaat. Erfgoed verbindt generaties, inspireert tot innovatie en geeft Kampen haar onderscheidende karakter en identiteit. Met deze waarden gaan we aan de slag, waarbij we voortbouwen op wat er al is.

Om onze hoofdvisie te realiseren, werken we met vier samenhangende deelvisies: *erfgoed en identiteit*, *erfgoed en economie*, *erfgoed en leefomgeving* en *erfgoed en samenleving*. Deze vier deelvisies zijn gekozen omdat ze samen het brede maatschappelijke, ruimtelijke en economische belang van erfgoed raken en daarmee richting geven aan een integrale en toekomstgerichte benadering. Ze sluiten aan op de vier centrale werkterreinen die wij als gemeente voor ons zien: *behouden*, *benutten*, *beleven* en *verbinden*. Per deelvisie schetsen we onze koers en geven we aan waarmee we aan de slag willen gaan. We beginnen echter met de wettelijke basis, de kaders vanuit de Omgevingswet en Erfgoedwet. Dit vormt de komende jaren de basis waar we ons minimaal op moeten richten.

1.

De wettelijke basis: Omgevingswet en Erfgoedwet

Waar willen we naartoe?

De Erfgoedwet bestaat sinds 2016 en in 2024 is de Omgevingswet ingegaan. Tot eind 2031 bevinden we ons in de overgangsfase naar het definitieve omgevingsplan. In deze periode actualiseren we al het relevante beleid en onze beleidsinstrumenten. De evaluatie, herziening en ontwikkeling van het beleid dat hiervoor nodig is, willen we zoveel mogelijk koppelen aan onze bredere ambities en opgaven van andere beleidsterreinen. Op deze manier kunnen we de wettelijk vereiste beleidsproducten voor meerdere doeleinden inzetten. Een voorbeeld is het beleid Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB) dat rechtstreeks raakt aan de gemeentelijke monumenten en karakteristieke panden in het buitengebied.

Wat gaan we doen?

- **Evaluatie beleid en instrumenten.** Om optimaal gebruik te maken van de algemene rijksregels, zoals de inperking voor vergunningsvrij bouwen, is het belangrijk dat al ons erfgoedbeleid, inclusief instrumenten en verordeningen, aansluit bij de terminologie van de Omgevingswet. Daarnaast moeten alle regels over de fysieke leefomgeving na de overgangsfase zijn opgenomen in het omgevingsplan. Er moet uniformiteit komen in de regels voor archeologische monumentenzorg, die nu per bestemmingsplan verschillen en de beoordeling van initiatieven complex maakt. Een ander verschil is dat de Omgevingswet meer verschillende beschermingsmogelijkheden van erfgoed biedt. Om erfgoed niet 'op slot' te zetten, is het wenselijk om te evalueren of met name de karakteristieke panden de juiste beschermingsvorm hebben. Daarom evalueren we ons beleid en passen dit zo nodig aan.
- **Actualisatie archeologische verwachtingskaart.** Volgens het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl), één van de vier algemene maatregelen van bestuur onder de Omgevingswet, moet het omgevingsplan regels hebben over de omgang met aantoonbaar aanwezige én te verwachten archeologie. De onderliggende kaart moet voldoen aan de handleiding voor archeologische inventarisatiekaarten. Aangezien de archeologische verwachtingskaart van Kampen sinds 2009 niet meer geactualiseerd is, is het nodig deze te vernieuwen. Zo voldoen we aan de wettelijke eisen en kan de kaart worden gebruikt als onderlegger van het omgevingsplan. Na de actualisatie is het belangrijk de kaart actueel te houden met nieuwe inzichten en onderzoeken.
- **Beleid voor de omgeving van het monument.** De Omgevingswet verplicht om bij ontwikkelingen rekening te houden met de omgeving van (voorbeschermde) rijks- en gemeentelijke monumenten en monumenten die via het omgevingsplan zijn beschermd, zoals karakteristieke panden en archeologische monumenten. Deze moeten worden beschermd tegen aantasting, ontsiering of beschadigingen bij ontwikkelingen in hun omgeving. Dit betekent dat erfgoed randvoorwaarden kan meegeven bij ontwikkelingen in de omgeving. Daarom gaan we beleid opstellen hoe we willen omgaan met de omgeving van het monument.
- **Erfgoedregister.** De Erfgoedwet verplicht gemeenten een vormvrij erfgoedregister bij te houden. We hebben al een register, maar zien kansen om dit zo vorm te geven dat het voor verschillende doeleinden inzetbaar is. Vormgegeven als bijvoorbeeld een interactieve kaart kan het register ook worden ingezet voor kennisdeling, inspiratie voor initiatiefnemers en als informatiebron voor bezoekers van Kampen. Hier ligt een directe koppeling met de verplichting om in het omgevingsplan de contouren van erfgoed waarvoor regelgeving geldt op te nemen.
- **Beheer- en archiveverplicht.** Met een eigen archeologisch depot hebben we als gemeente onder de Erfgoedwet een beheer- en archiveverplicht. Vondsten, opgravingsdocumentatie en rapporten moeten verantwoord worden opgeslagen om behoud en toegankelijkheid te garanderen. We onderzoeken hoe we de collectie niet alleen beter kunnen beschermen, maar ook toegankelijker en zichtbaarder kunnen maken voor geïnteresseerden.
- **Participatie.** Onder de Omgevingswet is publieke inspraak verplicht bij het ontwikkelen van nieuw beleid, maar dit is momenteel nog niet geborgd in de werkprocessen van erfgoed. Tegelijkertijd zien we kansen om participatie breder in te zetten dan alleen bij beleidsontwikkeling. Denk aan het betrekken van inwoners, erfgoedpartners en andere belanghebbenden bij inventarisaties, het waarderen van erfgoed en het delen van kennis. We vinden het belangrijk om actief in te zetten op een open communicatie met het uitgangspunt dat participatie geen einde kent. Daarom onderzoeken we hoe we participatie duurzaam kunnen verankeren in onze erfgoedprocessen.

2. Erfgoed en Identiteit

Het monumentale pand waar je dagelijks langsloopt, het vertrouwde stadsgezicht, de weidse polders en de oude terpen: het zijn de zichtbare ankers van onze geschiedenis. Ze vertellen wie we zijn, waar we vandaan komen en waarom Kampen voelt als thuis. Cultureel erfgoed in Kampen is niet alleen fraai of waardevol, maar ook een bron van trots en herkenning, zoals ook bleek tijdens de bewonersavond. Erfgoed brengt verhalen samen van generaties en gemeenschappen, en maakt de geschiedenis tastbaar in ons dagelijks leven. In Koers Kampen 2040 wordt het belang van erfgoed benadrukt voor het bewaren en doorgeven van de rijke historie en het versterken van de lokale identiteit. Ons erfgoed is onvervangbaar en moeten we daarom koesteren. Zo kan iedereen – ook latere generaties – de geschiedenis van deze plekken, waar verleden en heden samenkomen, blijven beleven.

Waar willen we naartoe?

We gaan erfgoed inzetten voor het versterken van de lokale herkenbaarheid en identiteit. We streven ernaar dat ons erfgoed beleefbaar, zichtbaar en toegankelijk is, zowel fysiek als digitaal. Het behouden van het historische karakter gaat hand in hand met het inspelen op veranderingen: erfgoed moet kunnen meebewegen met de ontwikkelingen in de gemeente. We willen dat toekomstige generaties zich kunnen herkennen in het erfgoed en de waarde ervan blijven ervaren.

Wat gaan we doen?

- **Toegankelijkheid vergroten.** We willen erfgoed voor iedereen toegankelijk en beleefbaar maken, fysiek en digitaal. Daarom ontwikkelen we samen met partners initiatieven om erfgoedwaarden beter zichtbaar te maken. Zo dragen we bij aan een sterker gevoel van identiteit en zorgen we dat inwoners, bezoekers en andere geïnteresseerden eenvoudiger toegang krijgen tot het erfgoed van Kampen. We verkennen hoe we cultuur en immaterieel erfgoed, zoals collecties, ambachten en tradities, een grotere rol kunnen geven bij het beleefbaar maken van erfgoed. Dat kan bijvoorbeeld via evenementen, of door bestaande activiteiten zoals Open Monumentendag en de Erfgoedprijs Zwolle-Kampen hier sterker mee te verbinden. Ook bij herbestemming van erfgoed zetten we in op zorgvuldig behoud én passende vernieuwing, met nadruk op publieke toegankelijkheid. Dit kan variëren van goede informatievoorziening tot het openstellen van erfgoedlocaties. We blijven onderzoeken hoe we dit concreet en effectief kunnen versterken.
- **Stad én buitengebied.** De historische binnenstad van Kampen is een prachtige publiekstrekker als Hartelijke Hanzestad, maar ook het buitengebied is zeer de moeite waard en mag meer aandacht krijgen in het erfgoedbeleid. Daarom verbreden we de focus van de binnenstad naar de gehele gemeente. We evalueren de subsidieregeling stedelijke vernieuwing, die nu sterk op de binnenstad is gericht: 70% van het budget is hiervoor gereserveerd en aanvragen uit de binnenstad krijgen voorrang. Tegelijkertijd zien we een toename van aanvragen uit het buitengebied. Om erfgoed in het buitengebied beter te borgen, richten we ons op relevant aanverwant beleid, zoals gebiedsvisies en het Landschapsontwikkelingsplan. Zo zorgen we dat het erfgoed in de gehele gemeente recht wordt gedaan.

■ **Verder bouwen aan de identiteit van Kampen.** We zetten in op het versterken van de Kamper identiteit door onze kennis van het erfgoed te verdiepen en beter zichtbaar te maken in de leefomgeving. We initiëren het opstellen van een gemeentelijke onderzoeksagenda archeologie om lacunes in onze kennis over de Kamper geschiedenis te vullen. Dit vormt een basis voor toekomstig onderzoek en is tegelijkertijd een leidraad voor programma's van eisen. Daarnaast onderzoeken we hoe we de herkenbaarheid van het Kamper erfgoed verder kunnen versterken binnen beleid, producten en ruimtelijke ontwikkelingen. Daarbij verkennen we of methodes zoals thematische verhaallijnen hierin ondersteunend kunnen zijn. Ook bekijken we hoe we structureel kunnen verankeren dat erfgoed beter zichtbaar wordt gemaakt in de openbare ruimte, zoals bijvoorbeeld is gebeurd met de stadsmuurcontouren in de bestrating. Verder brengen we erfgoedthema's en –perioden in beeld die momenteel nog onderbelicht zijn in Kampen. In dit kader continueren we de al onder de oude erfgoednota opgestarte bescherming van erfgoed uit de wederopbouwtijd, verkennen

we de mogelijkheden voor aandacht en behoud van Post 65-erfgoed en sluiten we aan bij andere landelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. (zie ook het hoofdstuk 'Waarom een geactualiseerde nota?'). Waar nodig passen we ons beleid aan, zodat ook dit erfgoed en daarmee de identiteit van Kampen beter wordt geborgd.

3. Erfgoed en Economie

Erfgoed en cultuur hebben een grote recreatieve en toeristische waarde en zijn een motor voor de lokale economie. Ze maken Kampen aantrekkelijk voor ondernemers, bezoekers en bewoners. De historische en monumentale binnenstad biedt een uniek decor voor winkels, horeca en toerisme, terwijl ook het buitengebied met zijn dorpen, de IJssel en het Nationaal Landschap uitnodigt tot recreatie. Zo draagt erfgoed bij aan de economische vitaliteit en aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

Waar willen we naartoe?

We zetten in op een toekomst waarin erfgoed actief bijdraagt aan een levendige en veerkrachtige gemeente. In Kampen benutten we erfgoed om de economische vitaliteit te versterken door het te verbinden met opgaven op het gebied van duurzaamheid, herbestemming, toerisme, cultuur en duurzame gebiedsontwikkeling. Erfgoed voegt sfeer, beleving en identiteit toe aan zowel de stad als het buitengebied en biedt ruimte voor innovatie en bedrijvigheid – mits zorgvuldig ingepast en met respect voor het karakter van de plek. Daarbij hoort ook verduurzaming van erfgoed, zodat het relevant blijft in een veranderende samenleving. Dit werd onderstreept door deelnemers aan de bewonersavond: erfgoed moet meebewegen met de tijd, zonder zijn waarde te verliezen.

Wat gaan we doen?

- **Erfgoed centraler in citymarketing.** Samen met relevante partners, zoals Hanzesteden Marketing en Kamper Partners, bekijken we hoe erfgoed als decor van onze aantrekkelijke gemeente nog sterker ingezet kan worden bij de (toeristische) promotie van Kampen. We onderzoeken wat nodig is om erfgoed beter beleefbaar te maken en hoe erfgoed en economie elkaar kunnen versterken. Dit omvat bijvoorbeeld de ontwikkeling van cultuurhistorisch onderbouwde verhaallijnen en de verbetering van de erfgoedbeleving binnen de toeristische sector, bijvoorbeeld met informatieborden, QR-codes of monumentenschildjes. Samen met eigenaren en ondernemers willen we bekijken hoe we het kwalitatieve straatbeeld in de binnenstad nog verder kunnen versterken en welke rol de gemeente daarbij

kan spelen. Een voorbeeld dat in 2025 is gerealiseerd, is het gevelinspiratieboek Kampen. Dit handboek inspireert pandeigenaren aan de Oudestraat hun winkelpuizen aan te laten sluiten bij de kwaliteiten van het pand.

- **Gebruiks- en toekomstwaarde van erfgoed.** We leggen meer nadruk op de gebruiks- en toekomstwaarde van erfgoed. Hieraan ligt ten grondslag dat erfgoed een grote rol speelt in de aantrekkingskracht van Kampen. Erfgoed dat actief wordt benut, voor bijvoorbeeld wonen, werken, zorg of cultuur, versterkt de levendigheid van zowel de stad als het buitengebied. Verduurzaming en herbestemming vergroten

de bruikbaarheid en levensduur van monumentale panden en gebieden en zorgen ervoor dat ze mee kunnen bewegen met maatschappelijke ontwikkelingen. De druk op de ruimte blijft groot, en het is belangrijk dat erfgoed ruimte blijft bieden voor nieuwe of gecombineerde functies. Herbestemming is daarbij een essentieel instrument en draagt bij aan zowel behoud als ontwikkeling. Dit sluit aan bij de ambitie uit Koers Kampen 2040, waarin bewoners aangeven de rijke geschiedenis te willen behouden door erfgoed actief te gebruiken. We onderzoeken of aanvullende beleidsrichtlijnen wenselijk zijn om herbestemming en verduurzaming van cultuurhistorisch waardevolle panden en gebieden te ondersteunen, bijvoorbeeld om planmakers meer houvast te bieden. Een concreet voorbeeld hiervan is de Routekaart Religieus Erfgoed, ook wel kerkenvisie genoemd, een document dat ingezet kan worden bij vraagstukken rondom kerkgebouwen. Ook kijken we hoe

andere gemeenten omgaan met hun monumentale vastgoed om lessen te trekken voor ons eigen gemeentelijk bezit. Hiermee willen we inzicht krijgen in de kansen die er liggen, bijvoorbeeld bij (tijdelijke) leegstand, in samenwerking met de erfgoed- en cultuursector. Samenwerking is hierbij essentieel. Met name binnen de cultuursector zien we veel inhoudelijke raakvlakken. Daarom gaan we verkennen hoe we in de toekomst tot een gezamenlijk beleid kunnen komen.

- **Evaluatie karakteristieke panden.** In het buitengebied staan veel beschermde karakteristieke boerderijen. Economisch en maatschappelijk verandert er veel in het buitengebied. Boeren stoppen, hier komen soms andere functies op erven voor terug. Behoud en ontwikkeling kunnen hierbij hand in hand gaan. In dit kader evalueren we de bescherming van karakteristieke panden in het buitengebied, in afstemming met de actualisatie van het VAB-beleid.

4. Erfgoed en Leefomgeving

Kampen gaat voor een hoge ruimtelijke kwaliteit van de stad, de kernen en het buitengebied, ieder met een eigen karakter en identiteit. Tegelijkertijd staat de gemeente voor grote ruimtelijke opgaven, zoals woningbouw, energietransitie en klimaatadaptatie. Erfgoed speelt hierin een belangrijke rol: het maakt plekken herkenbaar, draagt bij aan kwaliteit en biedt gebiedseigen inzichten en oplossingen. Zo kan het verleden inspiratie bieden voor de leefomgeving van de toekomst. Denk aan het benutten van historische structuren bij stadsuitbreiding of het benutten van historische kennis in klimaatbestendig ontwerp.

Waar willen we naartoe?

Erfgoed wordt tijdig herkend, gewaardeerd en beschermd, zonder het 'vast te zetten'. We willen erfgoed een volwaardige plek geven in de ruimtelijke ontwikkeling van Kampen zodat historische structuren, gebouwen en landschappen bijdragen aan gebiedskwaliteit. We zetten erfgoed in als inspiratiebron voor duurzame oplossingen, innovatieve herbestemming en een aantrekkelijke inrichting van de openbare ruimte. Een integrale aanpak, waarin erfgoed, landschap, cultuur, stedenbouw, water, mobiliteit, toerisme en economie samenwerken, versterkt de ruimtelijke samenhang.

Wat gaan we doen?

- **Erfgoed als spil en inspiratie.** We zorgen voor een integrale afweging van erfgoed binnen het ruimtelijk beleid en benutten het als inspiratiebron bij opgaven en ontwikkelingen. Dit doen we door erfgoed actief te verbinden met aanverwante beleidsvelden en instrumenten, zoals de gemeentelijke klimaatstresstest en het Landschapsontwikkelingsplan (LOP). Zo ontstaan logische koppelingen met andere thema's en wordt inzichtelijker waar kansen en risico's liggen. We benutten daarbij de mogelijkheden die de Omgevingswet biedt. Zo verkennen we de inzet van een omgevingsprogramma erfgoed. We verbeteren werkprocessen om erfgoedbelangen vroegtijdig en volledig mee te nemen. Daarnaast ontwikkelen we instrumenten die handvatten bieden om cultuurhistorische kwaliteiten tijdig te herkennen en gericht te benutten, zoals cultuurhistorische gebiedsanalyses of transformatiekaders. Verder onderzoeken we manieren om erfgoed steviger te verankeren in opgaven zoals de energietransitie en klimaatadaptatie. Hiervoor zijn koppelingen te maken met wettelijk verplichte instrumenten, zoals het erfgoedregister. Door dit register visueel weer te geven, bijvoorbeeld op een kaart, ontstaat een compleet en bruikbaar overzicht van al het erfgoed in Kampen. Dit ondersteunt beleidsmakers en initiatiefnemers, helpt bij het stellen van prioriteiten in behoud en ontwikkeling, toont ruimtelijke samenhang en maakt zichtbaar dat erfgoed een waardevolle bouwsteen is voor omgevingskwaliteit.

■ **Evaluatie advisering en kennisdeling.** We stimuleren zorgvuldig behoud en ontwikkeling van erfgoed. Dit doen we onder andere door het adviseren van eigenaren, met ondersteuning van de gemeentelijke adviescommissie. We willen dit proces evalueren om te bepalen waar aanscherping mogelijk is, bijvoorbeeld door de kaders inzichtelijker te maken voor planmakers en initiatiefnemers. Ook onderzoeken we hoe beter kan worden gehandhaafd op de uitvoering van plannen, zodat schade en verlies aan erfgoed wordt voorkomen. In dit kader onderzoeken we op welke manier we aan de voorkant proactiever kunnen communiceren met eigenaren, initiatiefnemers en andere geïnteresseerden over thema's als onderhoud en verduurzaming.

■ **Archeologisch onderzoeksfonds.** Een gevolg van het uniformeren van de regels voor archeologische monumentenzorg in het omgevingsplan kan zijn dat strengere regels gaan gelden voor archeologisch onderzoek. Daarom onderzoeken we, naar voorbeeld van andere gemeenten, de eventuele noodzaak en voorwaarden van een gemeentelijk archeologisch onderzoeksfonds om particulieren financieel tegemoet te kunnen komen bij onverwachts hoge onderzoekskosten.

■ **Verduurzaming.** Verduurzaming van monumenten draagt bij aan het comfort van bewoners. Voor monumenten vraagt verduurzaming vanwege de bescherming van de monumentale waarden extra kennis en aandacht. We weten dat verduurzaming een lastig onderwerp is voor eigenaren: wat is mogelijk, wat kan bij een monument en waarmee begin je? Online is veel informatie te vinden, maar voor

.....

"De scheiding tussen cultuur en monumenten is kunstmatig. Monumenten moeten in hun context en omgeving worden bekeken."

quote bewonersavond

.....

monumenten is vaak maatwerk nodig. Juist dat maatwerk maakt verduurzaming vaak kostbaarder dan bij reguliere panden. Een helder overzicht van de (on)mogelijkheden binnen de geldende kaders en de verschillende financieringsopties zijn daarom belangrijk, net als specialistische ondersteuning. De adviseur duurzaamheid en erfgoed van de gemeente helpt monumenteneigenaren hierbij. Daarnaast onderzoeken we hoe we voorlichting en kennisdeling over verduurzaming verder kunnen versterken en geven we uitvoering aan het voornemen van de raad om een monumentenfonds op te richten voor de verduurzaming van monumenten.

5. Erfgoed en Samenleving

Erfgoed is niet alleen wat we bewaren, maar ook wat we samen beleven. Het vormt het decor van verhalen, ontmoetingen en herinneringen. Erfgoed verbindt niet alleen binnen de gemeentegrenzen, maar ook daarbuiten: het verbindt regio's en gebieden op basis van gedeelde geschiedenis en verhalen, zoals die van de Hanzesteden en voormalige Zuiderzeegemeenten. Het door Nederland ondertekende Faro-verdrag stelt cultureel erfgoed in dienst van de samenleving. Uitgangspunt is dat erfgoed van ons allemaal is, wat vraagt om samenwerking tussen overheden, professionals, gemeenschappen en burgers. Niet alleen de waarde van erfgoed is belangrijk, maar ook de betekenis en het gebruik ervan. Naast fysieke kwaliteiten zijn dus ook sociale en economische waarden belangrijk. Inwoners en gebruikers kunnen die waarden duiden en versterken. Zo blijft erfgoed niet alleen iets om te bewaren, maar iets om samen te ervaren.

Waar willen we heen?

We zetten erfgoed in als sociale en culturele kracht. We vergroten de betrokkenheid van de samenleving, zodat erfgoed een verbindende kracht vormt binnen de gemeenschap en meer inwoners zich ermee verbonden voelen. Door participatie, educatie en ontmoeting stimuleren we dat erfgoed verbindt – tussen generaties, tussen groepen, tussen verleden en toekomst. We zetten erfgoed ook in voor bredere maatschappelijke doelen, zoals welzijn, cultuur, burgerschap, sociale cohesie en leefbaarheid. Door samen betekenis te geven aan ons erfgoed, versterken we het karakter van Kampen en groeit het gevoel van trots op onze gemeente.

Wat gaan we doen?

- **Erfgoedplatform oprichten.** We stimuleren en faciliteren actieve participatie, bewustwording en kennisdeling rondom erfgoed. Erfgoed biedt kansen voor ontmoeting, het delen van verhalen en samenwerking binnen en buiten de erfgoedsector. Om deze rol van erfgoed te versterken, richten we een erfgoedplatform op. Dit platform fungeert als

ontmoetingsplek voor inwoners, erfgoedpartners zoals historische verenigingen, de Monumentenraad en andere betrokkenen. Het platform biedt ruimte voor kennisdeling, initiatieven en samenwerking en kan ook gebruikt worden om samenwerking te zoeken met partijen buiten de erfgoedsector die wel raakvlakken hebben met erfgoed, zoals ondernemers, onderwijsinstellingen of organisaties uit het sociaal domein.

- **Faciliteren van erfgoedinitiatieven uit de samenleving.** Samen met betrokken partijen, bijvoorbeeld via het erfgoedplatform, verkennen we hoe erfgoedinitiatieven zoals Open Monumentendag meer gedragen kunnen worden vanuit de samenleving. Dit sluit aan bij het streven om erfgoed breder te verankeren in de gemeenschap. De rol van de gemeente verschuift hierbij van uitvoerder naar facilitator, waarbij inwoners en organisaties meer eigenaarschap krijgen over de uitvoering. Deze rol past ook beter bij de positie van de gemeente als planbeoordelaar en beleidsvormer.
- **Communicatie verbeteren.** Het contact met eigenaren is nu vaak reactief en beperkt tot vergunningverlening, losse vragen en advisering. Wij willen de communicatie versterken en structureler maken. Daarom ontwikkelen we een strategie om eigenaren, initiatiefnemers en andere geïnteresseerden beter te bereiken. We zetten in op een meer proactieve communicatie, kennisdeling en laagdrempelige advisering, zodat mensen goed geïnformeerd zijn over de actualiteiten omtrent erfgoed en onderwerpen als behoud, onderhoud, verduurzaming en ontwikkeling.

Faro-verdrag: cultureel erfgoed in dienst van de samenleving

In 2023 ondertekende Nederland het Verdrag van Faro. Dit verdrag stelt de mens en samenleving en hun relatie met erfgoed centraal. Het roept op om na te denken over voor wie erfgoed is, hoe we het beleven en voor wie we het bewaren. Maar ook over hoe mensen betrokken zijn en hoe erfgoed ten goede kan komen aan de hele samenleving. Daarbij wordt gezocht naar een betere balans tussen erfgoedprofessionals, -vrijwilligers, -gemeenschappen en burgerinitiatieven. Zo wordt gezocht naar manieren om erfgoed ook in te zetten voor andere vraagstukken, bijvoorbeeld op het gebied van welzijn, gezondheid en sociale cohesie.

Hoe verder

Deze erfgoednota schetst de koers waar we komende jaren heen willen met ons erfgoedbeleid. De basis ligt in het voldoen aan de vereisten van de Omgevingswet, maar deze nota laat zien dat we ambitieuzer zijn. We zien erfgoed niet alleen als iets om te beschermen, maar ook als een bron van inspiratie en een motor voor identiteit, leefomgeving, economie en maatschappelijke betrokkenheid. Daarom willen we de wettelijke verplichtingen vanuit de Omgevingswet zoveel mogelijk strategisch inzetten als kans om onze bredere ambities te realiseren en ze te verbinden met andere beleidsinstrumenten.

Hoewel de focus ligt op het op orde brengen van de basis, streven we ernaar om daarbij zoveel mogelijk aanvullende ambities mee te nemen. We kiezen voor een gefaseerde aanpak: na vaststelling van deze nota door de raad en het college volgt de vertaling naar de praktijk in de vorm van een uitvoeringsagenda. Daarmee zetten we erfgoed stevig op de kaart, niet alleen in beleid, maar ook in de uitvoering.

Bijlage 1: Verslag bewonersavond

Op 22 april 2024 vond een bewonersavond plaats voor bewoners om hun mening te geven over het erfgoed van Kampen. Wat vindt de Kampenaar van zijn erfgoed? Wat is belangrijk voor leefgenot en een prettige omgeving, en speelt erfgoed daarin een rol? Willen Kampenaren hun erfgoed beschermen en zo ja, hoe? Waar ligt voor hen de nadruk op, en wat vinden zij het belangrijkste in hun leefomgeving? Hoe kunnen we Kampen nog mooier, beleefbaarder en kwalitatief rijker maken?

De avond werd geopend door wethouder Richard Boddeus, die de rijkdom van Kampen aan erfgoed benadrukte en hoe belangrijk het is om dit te koesteren en op een duurzame wijze te beschermen. Vervolgens lichtte Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie het doel en verloop van de avond toe. Aan de hand van zes stellingen gingen deelnemers met elkaar in gesprek. Iedere stelling leverde via post-its minstens twintig reacties op, die hieronder per stelling zijn samengevat.

Stelling 1:
De enige wijze om het erfgoed van Kampen te behouden is strenge bescherming (tegen sloop of ingrijpende aanpassingen).

De aanwezigen willen zeker inzetten op behoud. Er wordt opgemerkt dat naast behoud ook handhaving belangrijk is. Uit

de reacties blijkt dat behoud niet per se “op slot” betekent. Bewoners vinden het belangrijk dat erfgoed meebeweegt met ontwikkelingen. Te veel bescherming kan verstikkend werken, bijvoorbeeld als hierdoor geen beheer of verduurzaming mogelijk is. Uit de reacties blijkt dus dat behoud ook ontwikkeling betekent. Dit moet wel in de Kamper woorden ‘met verstand en respect voor het erfgoed’ gebeuren. Er is behoefte aan duidelijkheid en kaders hoe ontwikkeling wél kan plaatsvinden. Als voorbeeld worden het opstellen van goede redengevende beschrijvingen en spelregels genoemd. Er kan worden ingezet op gebruik van gebouwen (beleving). Als een gebouw wordt gebruikt, wordt het behoud makkelijker en noodzakelijker. Handhaving inzetten komt ook een aantal maal terug.

Stelling 2:
Behouden, benutten, beleven en (ver)binden betekenen voor mij...?

De wens om erfgoed toekomstbestendig te maken en te behouden voor volgende generaties wordt vaak genoemd. Na een reis of vakantie wil de inwoner graag thuis komen en het erfgoed van Kampen beleven. De reacties wijzen op goed beleid, educatie en samenwerking met burgers om dit te bereiken. Veel genoemd bij deze stelling is behouden, benutten, beleven en verbinden door het gebruik van immaterieel erfgoed, zoals de klederdrachtgroep van het Kamper Eiland. Ook wordt het behoud van de museumboerderij genoemd.

Stelling 3:
Het Kamper Erfgoed draagt bij aan de kwaliteit van mijn leefgenot.

De aanwezigen zijn het unaniem eens met deze stelling. Zelfs de meest kritische opmerking van 'matig' is eigenlijk een bevestiging, omdat de opmerker refereert aan de volgens hem/haar verrommelde binnenstad. Daarmee wordt indirect aangegeven dat erfgoed wel bijdraagt aan het leefgenot, maar dat er nu minder te genieten is. Dit klinkt ook door in de andere reacties. Meer inzet op behoud en beheer wordt vaak genoemd, met specifiek een beter (onderhoud) van de verlichting van monumenten. Ook wordt gepleit voor een ander gebruik van erfgoed. Hier wordt verder geen idee voor aangedragen, behalve 'meer ambtelijke uren, handhaving en afstemming binnen de gemeentelijke organisatie'.

Stelling 4:
De toegankelijkheid van het Kampens Erfgoed laat te wensen over.

De definitie van toegankelijkheid wordt breed geïnterpreteerd. De reacties gaan niet alleen over rolstoeltoegankelijkheid, maar ook over digitale toegankelijkheid, zoals QR-codes met informatie en foto's van monumentinterieurs, zodat bezoekers niet per se naar binnen hoeven. Verder worden het beperkte openbaar vervoer naar Kampen Zuid en het gebrek aan online informatie genoemd, wat de fysieke toegankelijkheid beïnvloedt. Toegankelijkheid in de bredere zin komt twee keer ter sprake, met aandacht voor meer diversiteit en inclusiviteit. Het betrekken van jongeren wordt genoemd, aangezien zij bijeenkomsten zoals deze vaak overslaan. Ook wordt gevraagd om rekening te houden met mensen met een beperkt budget.

Stelling 5:
Energietransitie, woningnood en andere grote opgaven zijn belangrijker dan monumentale waarden en archeologische resten die je toch niet kunt zien.

De noodzaak om met deze grote opgaven aan de slag te gaan, wordt zeker gevoeld door de bewoners, maar ook dat erfgoed niet daaraan ten onder mag gaan. Het één hoeft niet ten koste te gaan van de ander, er kan juist een wisselwerking zijn tussen de opgaven en erfgoed. Herbestemming van de HBS wordt daarbij als goed voorbeeld genoemd. Erfgoed heeft een goede langetermijnvisie nodig.

Stelling 6:
We hebben goud in handen, maar weten het niet te benutten.

Bij deze stelling klinken vooral kritische geluiden. Erfgoed is volgens velen niet goed beleefbaar: er is al veel verloren gegaan, er is onvoldoende onderhoud, en de benadering van monumenten is te geïsoleerd. Daarnaast zijn te veel locaties gesloten en wordt wederom genoemd dat de jeugd meer betrokken moet worden. De discussie over de IJsselkogge komt ook naar voren. Sommigen vinden dat deze een museale setting verdient, terwijl anderen waarschuwen dat het niet te veel mag kosten. Verder wordt opgemerkt dat er zoveel erfgoed is dat individuele objecten en onbekende verhalen hierdoor niet opvallen. Dit sluit aan bij de behoefte aan een betere langetermijnvisie voor erfgoed.

Discussie na afloop

Na een korte pauze leidden de gemeente en Vestigia de discussie. Per stelling zijn de overeenkomsten en opvallende punten besproken. Bewoners konden hierop reageren en met elkaar en de gemeente in gesprek gaan.

De avond werd gekenmerkt door betrokken en enthousiaste inwoners die het erfgoed van Kampen een zeer warm hart toedragen. Tijdens de constructieve en respectvolle discussie werd duidelijk dat er een grote wens is om de jongere generatie meer te betrekken en het erfgoed juist voor hen te behouden. Suggesties zoals laagdrempelige informatieavonden over het erfgoed van Kampen en het gebruik van oral history en audiotours werden geopperd.

Daarnaast kwam naar voren dat bewoners en verenigingen behoefte hebben aan een vast aanspreekpunt bij de gemeente voor erfgoedkwesties. Een betere communicatiestructuur is gewenst voor meer duidelijkheid over wat wel en niet mag en om initiatieven rondom erfgoed beter te ondersteunen. Er is behoefte om informatie beter beschikbaar te maken. Verenigingen zouden graag meer in gesprek gaan met de gemeente. Veel initiatieven lopen vast op mankracht of financiering. Subsidies zijn belangrijk. De gemeente kan hierin een rol spelen door bewoners en verenigingen te helpen de juiste mogelijkheden en wegen te vinden.

Algemene indruk en samenvatting van de avond

In de inleiding staan een aantal vragen die in de onderstaande tekst worden beantwoord.

Uit de reacties van de aanwezigen blijkt dat het Kampense erfgoed beschermd moet worden, maar dat dit ook handhaving vereist. Bescherming betekent bovendien beheer, en er moet moed worden getoond om, waar nodig, te slopen, verbouwen of verduurzamen als behoud niet langer mogelijk of zinvol is.

Erfgoed moet een duidelijke plek krijgen binnen opgaven zoals verduurzaming, woningnood en energietransitie. De begrippen Behouden, Benutten, Beleven en (ver)Binden staan hierbij centraal en benadrukken het belang van educatie om erfgoed duurzaam te behouden. Erfgoed kan verbindend werken door tegenstellingen tussen mensen en wereldbeelden te overbruggen. Volgens de bewoners vullen deze begrippen elkaar aan en kunnen ze niet los van elkaar worden gezien. Beleefbaar en toegankelijk erfgoed is essentieel. Moderne technieken zoals QR-codes en maquettes kunnen erfgoed toegankelijk, tastbaar en beleefbaar maken, ook voor mensen met financiële, lichamelijke of andere beperkingen. Hier ligt nog veel potentie.

De bewoners pleiten voor meer moed van de gemeente bij het behoud en de integrale benadering van erfgoed. De scheiding tussen cultuur en monumenten wordt als kunstmatig beschouwd, en monumenten moeten in hun context en omgeving worden bekeken. Erfgoed draagt bij aan het leefgenot van bewoners, het geeft Kampen identiteit en betekenis. Zoals een bewoner treffend zei: "Als je het verleden om je heen hebt besef je dat jouw keuzes consequenties hebben voor de generatie na jou".

Colofon

Uitgave: Gemeente Kampen
in samenwerking met
Vestigia Archeologie &
Cultuurhistorie

Grafische vormgeving: Idem Dito Kampen

Foto's: Gemeente Kampen,
Foto Tennekes

Juli 2025

Gemeente Kampen

Postadres

Postbus 5009
8260 GA Kampen

Bezoekadres

Burgemeester Berghuisplein 1
8261 DD Kampen

 14038

 info@kampen.nl

 www.kampen.nl